

ДИАЛОГЪТ КАТО ВЪЗМОЖНОСТ ЗА СЕБЕПОЗНАНИЕ

Пирин Бояджиев. Вазов и Юго.

Силистра, 1999. 134 с.

“Вазов и Юго” е литературнокритическо изследване, което обогатява знанието за националното ни духовно битие чрез способността на автора да чете родната ни литература в контекста на европейската, да прави наблюдения, анализи, изводи, обобщения, които проследяват животрептящата връзка между общочовешкото, национално специфичното и личното в художествения текст.

Творческата история на тази книга е дългогодишна и свързана с трайния интерес на Пирин Бояджиев към българо-румънските културни отношения и литературни връзки, провокиран още в студентските му години от професор Димитрие Каракостя. Процесът на съзряването ѝ и случването ѝ като литературен факт започва още с дипломната работа “Вазов и Василе Александри” (теза за лисанс по филология), с проучването на всички изследвания на Петър Христофоров и на Валентин Келару за предполагаемите румънски влияния и ременисценции в творчеството на Вазов. През годините интересът му към този проблем избуява в необходимостта да докаже, че не румънската литература, а влиянието на Юго обуславя “израстването на Вазов като голям хуманист и непреклонен народен поет”.

Наблюденията са разгърнати в няколко “блока”:

I. Вазов в Румъния

II. Вазов и румънската поезия

III. Ботевски мотиви и образи в лириката на Вазов

IV. Иван Вазов и Виктор Юго

V. Планината в българската поезия

В дискурса на историко-литературното изложение е изследван процесът на плодотворно общуване между различен тип творчески съзнания. Авторът проследява връзките между

Вазов и Василе Александри, Григоре Александреску, Димитрие Болинтиняну, Николае Скуртеску, но най-голямо внимание отделя на тематичните, структурните и стилните влияния и въздействия на Юго върху лириката на българския поет, както и на онези случаи, в които “геният Юго” го е вдъхновявал не само с творчеството, а и с гражданската си позиция и чувствителност. Защитена е тезата, че “Вазов е намерил у Юго отговора на всички нравствени въпроси, които са го вълнували. Неговият вроден оптимизъм и хуманизъм са получили юговско философско обоснование и юговска образност”.

Обгледани са цитати и епиграфи от Юго в творчеството на Вазов, съпоставена е творческата интерпретация на общочовешки мотиви у двамата – прогресът на човешкия дух, съдбата на демокрацията, творецът, тълпата и др. Наблюденията са фокусирани както към проблематиката и идейно-емоционалните внушения, така и към поетиката – откритие на е функцията на светлинната символика като поетически израз на великото и “апология на жертвеността”, изследвана е символиката на Разпятието и Планината у двамата и в този диалог Другият е Провокиращ, в този смисъл Градивен и не непременно чужд. Пирин Бояджиев отделя специално внимание на “юговското, станало вазовско в “Епопея на забравените”, и акцентува върху “еднаквата мисловност и еднаквите творчески задачи, както и върху това как в своята обратност към “юговското виждане на събитията, патос и скок в безпределността” Вазов запазва своята творческа индивидуалност и създава българската епопея за “нашия възрожденски “Век на легендите”.

“Вазов и Юго” обогатява панорамата на литературно-критическите текстове, които изследват връзката между европейската и националната ни литература. Тя е значима и ценна заради вещината и професионалната прецизност, с които авторът подбира и поднася на читателя литературните факти. Реконструирана е творческата история на някои произведения, както и процесът, при който се генерират идеи, развиват се и кристализират в стихове. Корпусът от творби, чрез анализа на които са доказани тезите, обхваща не само попу-

лярни, утвърдени като класически, а и останали встрани от вниманието на литературоведите текстове. Приносен момент е коригирането и конкретизирането на факти във връзка с творческата история на някои стихотворения.

При общуването с Вазовата поезия са съчетани различни интерпретативни подходи, съвместени са едрият щрих на културно-типологическите аналогии с наблюдения върху конкретни мотиви и образи, открояващи индивидуалното, самотното.

Основната цел на автора "да проследи херменевтичния път на поета от изворите до върховете на гениалната творба" е осъществена чрез уменията да се чете "текстът като мрежа". При изследване на динамичната му структура критическият поглед е обективен, многопосочен, стремящ се да обхване процеса в цялата му сложност. При интерпретацията на стиховете е показана не само завидната способност да се борави с модерна терминология, но и да се съпреживява, да се наблюдава диалог.

"Вазов и Юго" е блестяща илюстрация на това как трябва да се чете "с усърдие и непостижима преданост" (Борхес), тя е израз на творческо самосъзнание, което не поставя българското в културната периферия, а чрез и в диалога се самопознава и утвърждава.

Румяна Лебедова